

Forfatter: Aarestrup, Emil

Titel: Udvalgte digte

Citation: Aarestrup, Emil: "Udvalgte digte", i Aarestrup, Emil: *Udvalgte digte*, udg. af Dan Ringgaard , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 264.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aarestrup07val-shoot-idm139875153599600/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

ren. Sekulariseringen viser sig bl.a. som naturvidenskabens stadig mere uafviselige pege på den empiriske virkelighed som den eneste virkelighed. Det er på én gang en mulighed og et tab, og kunsten reagerer imod det sidste ved at eksilere sig, dvs. blive autonom. Her især er det, at begrebet æstetisme er nyttigt; men det er også her, at endnu en tilsyneladende modsætning opstår. Aarestrup er både naturalist og æstetiker. Sanserfaringen er central, men den er for det første fordoblet til sprog og for det andet emaljeret, som Sophus Claussen siger, til form. Aarestrups digte reagerer *med* den historiske udvikling, jeg har beskrevet her, ved deres naturalisme, og *imod* den ved at tage sig selv som genstand. Der hvor sproget tager sit eget materiale som genstand, konvergerer de to attituder i en radikal materialisme.

5. Emalje og talje

Sophus Claussen, der om nogen arvede Aarestrup, tager forbehold over for netop hans æstetisme i det citat, jeg har brugt som motto. Det er et præcist, men ikke udtømmende signalement. Claussen peger kun på den ene egenskab ved Aarestrups form. For den er lige så plastisk, som den er emaljeret: det parate blik og det adrætte rim danner modvægt til forsiringen, digtene er på én gang odsle og knappe. Det er en formel dobbelthed, der svarer til den tematiske mellem sanselighed og dødsfiksering, og hvis indbegreb er den såkaldte Aarestrup-strofe, her fra »Paa Bjerget« (s. 105-106):

Jeg skintede i Mørket
 – Skjondt under Hjerteklappen –
 De lysegraae Kamascher
 Et Stykke op ad Trappen.

Blikket er parat over for den mindste blottelse, rimet er adræt på trapperne, og rytmen står ikke tilbage. Alle fire vers er på syv stavelser med tre tryk og kvindelig, dvs. tryksvag, udgang (U-U-U-U). De fornemmes som regel jambiske. Det er et meget enkelt strofebillede og en meget enkel strofe, der let bliver ensformig, hvis ik-

ke mulighederne for enjambement (det at føre meningen over versfuren), ophold og indskud udnyttes. Mulighederne bruges i denne strofe helt typisk ved, at der i andet vers indskydes en bemærkning, der udskyder sætningens fuldbyrkelse. Herefter følger enjambementet mellem vers 3 og 4, hvis effekt er at sætte fart på sætningen igen, og føre den så meget desto mere lystfuldt mod sit ophør. Enjambementerne får større effekt pga. det naturlige ophold, som overgangen fra den kvindelige udgang i det ene vers til den tryksvage indgang i det næste skaber (jf. Fafner 1989, s. 151). Det er på én gang en enkel og en plastisk form. Det er denne strofe, der avler det selvbrydende sprog, der er typisk for Aarestrup, og som ses på slap line i »Distraction« (s. 116-118).

Det, Claussen egentlig reagerer imod, er en generel erfaring hos Aarestrup, som går henover skellet mellem form og indhold, og som er den samme, som Brandes ikke kan med. Der er ingen idealisme, heller ikke som heroisk trods, og der er ingen vilje til helhed hinsides detaljen. Det er både romantisten og æstetisten, der står for skud. Emaljen lægger sig som en prægtig, kvælende hinde over digtene. Der er en angst i dem, der har at gøre med, at himlen lukker sig, og verden indsnævres. Angst betyder snæverhed (jf. Harrits, s. 125). Men angsten og sanseligheden er simultane. Emaljen hældes ikke over »Urkræfterne«. Det erotiske er ikke kun tvetydigt, men også uoprindeligt. Det er ikke kun hæmmet og dermed demoniseret af kulturen; det eksisterer kun i kraft af kulturen. Derfor kan erotikken dybest set ikke frigøre sig.

6. Mangesidigheden

Det saftige forfatterskab har altså en grundtone af melankoli, ensomhed og død, som er uløseligt forbundet med det erotiske, men som også dukker op i den mere åndelige lyrik, for sådan én skriver Aarestrup også, og det er endnu en modstemme til naturalisten. Erotikeren Aarestrup – navnet skal forstås som en signatur for digtene, ikke som den biografiske person – er også melankoliker og metafysiker; æstetikerens af samme navn er også konsekvent naturalist. Inden talen falder på den centrale Aarestrup, på de erotiske si-